

KAMPEN FÖR LÄRARYRKETS KUNSKAP

—

**möjliga vägar för lärares
professionalism?**

Läraryrkeskonventet 11-12 juni 2018
Inger Erixon Arreman & Per-Olof Erixon

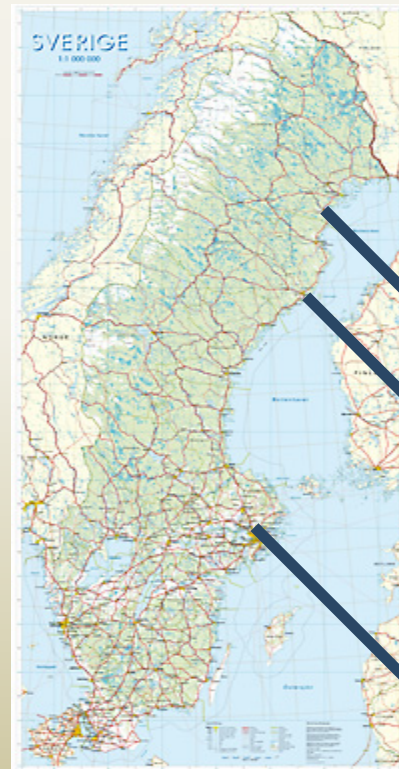

UMEÅ UNIVERSITET

KAMPEN FÖR LÄRARYRKETS KUNSKAP – MÖJLIGA VÄGAR FÖR LÄRARES PROFESSIONALISM?

- Forsknings- och utvecklingsprojekt (2017-2020)
- Samverkan Piteå kommun och utbildningsvetenskaplig forskning (UMU, LTU)
- Gemensam kunskapsbildning kring läraryrkets frågor
 - uppfylla skollagen (SFS 2010:800) om att all utbildning i skolsystemet ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
- Forskningen syftar till att belysa och problematisera pågående utbildningssatsningar för att etablera ett vetenskapligt förhållningssätt bland lärare i skolan.

SVERIGE

Piteå

Umeå

Stockholm

UMEÅ UNIVERSITET

BAKGRUND

"AKADEMISERING" AV LÄRARYRKET

- Skollagens krav på forskningsbaserad kunskap
 - karriärreformer,
 - förstelärare mm.
- "Akademisering" ("academisation") trend i många länder i Europa
- Utmaningar för lärare, skolans organisation och pedagogiska ledarskap (Alvunger 2015; Hjalmarsson & Löfdahl Hultman 2016).
- Lärare tillmäts stor betydelse i reformimplementering (Lundström, Holm, Erixon Arreman, 2017)
- Tidigare forskning pekar samtidigt på "dilemman" och en kluven position för lärare vad gäller förväntningarna att genomföra reformer.
- Kritik riktas mot sådan forskning där lärare blir forskningsobjekt som skuldbeläggs för reformers misslyckanden (Ball et al., 2011; Carlgren & Holmquist 1999; Hansson 2014).

FORSKNINGS- OCH UTVECKLINGSPROJEKT SAMVERKAN PITEÅ KOMMUN OCH UTBILDNINGSVETENSKAPLIG FORSKNING 2017-2020

”Forskningen ska uppstå ur läraryrkets frågor. När vi nu samarbetar med två lärosäten för att utveckla undervisningen i skolan och lärarutbildningarna så arbetar vi tillsammans – akademi och huvudman”

Kristina Hansson, filosofie doktor i pedagogiskt arbete, affilierad Umeå universitet, vetenskaplig ledare Piteå kommun

Pressmeddelande, 25 oktober 2017: ”Unik satsning på praktikhära forskning i Piteå kommuns skolor” <http://www.mynewsdesk.com/se/pitea/pressreleases/unik-satsning-paa-praktikhnaera-forskning-i-piteaa-kommuns-skolor-2232564>

FÖRUTSÄTTNINGAR

- Politiska beslut i Piteå kommun (Barn- och utbildningsnämnden 2014; Utbildningsnämnden 2017) uttrycker kommunens ambitioner att skapa vägar för skolans utveckling
- ”Gemensam kunskapsbildning” , Piteå kommun och utbildningsvetenskaplig forskning
- Gemensam finansiering: Piteå kommun, Umeå universitet Riksbankens Jubileumsfond, Sparbanken Nord, Luleå universitet

PITEÅ KOMMUNS UTVECKLINGSSTRATEGI

- rusta för en skola på vetenskaplig grund (*akademisering*)
- utveckling av lärares *professionalism* (Barn- och utbildningsnämnden 2014; Utbildningsnämnden 2017).

ÖVERGRIPANDE (TEORETISKT) SYFTE

- angeläget att i forskning undersöka och belysa hur forskningsbaserad verksamhetsutveckling kan bidra till att stärka lärare som professionella
- belysa och problematisera forskningsbaserade utvecklingsprojekt i möten mellan policy och läraryrkets praktik
 - i en skola som alltmer styrs av statliga byråkratiska logiker med betoning på mätbar kunskap, samtidigt som den professionella autonomin tenderar att försvagas (Biesta 2009; Brante 2014; Rönnberg 2014)
- utifrån medverkande skolaktörers perspektiv problematisera hinder och framgångsfaktorer i FoU-projekt
- belysa hur FoU-projektet ligger i linje med kommunens strävan att stärka den professionella styrningen

PROJEKTETS ORGANISATION

SYMMETRISK ANSATS

- I alla delar signaleras tydligt en symmetrisk ansats
 - två sammanlänkande aktiviteter *forskning och utveckling*
- Två samverkande organisationer *kommun och universitet*
 - två huvudaktörer *forskare och lärare*.
 - Projektledning, styrgrupp och referensgrupp består av bägge parter
- Planering, presentation, förankring, utveckling av projektets syfte, frågor och plan för genomförande utformas i samverkan och dialog.

GEMENSAMMA FRÅGESTÄLLNINGAR:

1. Hur ser aktörerna på läraryrkets och skolans akademisering i förhållande till nationella karriärreformer och lokala FoU-projekt?
2. Vilka idéer, strategier eller diskurser/”tankesätt” kring yrkesidentitet blir synliga bland aktörerna i förhållande till statens och kommunens strävanden att akademisera skolans praktik?
3. Hur kan kommunen/skolorna utveckla plattformar för att främja en professionsstyrd skola och hur kan akademien/forskarna främja forskningsbaserad utveckling och samverkan i skolpraktik där vetenskapliga strukturer initialt saknas?

Frågorna preciseras utifrån preliminära empiriska resultat

i samverkan mellan forskarna och skolans aktörer;

att uppmärksamma och inkludera medverkande aktörers perspektiv är forskningsetiskt viktigt.

HUR DET BÖRJADE (1)

- **Magisterutbildning i samverkan mellan Piteå kommun och Umeå universitet (UMU)**
- Politisk förankring (Barn- och utbildningsnämnden 2014; Utbildningsnämnden 2017)
- inrättande av magisterutbildning *Forskning och utveckling i skolan*, 60 hp, deltid, distans
- målgrupp: erfarna lärare (förskola-gymnasieskola), lärarexamen 180 hp, 4 års lärarerfarenhet & lärarlegitimation
- ht 2016: Första antagningsgruppen, drygt 40 deltagare/ lärare i Piteå kommun
 - Idag 16 lärare/ magisterstudenter
- ht 2017: Andra antagningsgruppen, 4 deltagare/lärare i Piteå kommun
 - saknas: fritidspedagoger & yrkeslärare gymnasieskolan

UMEÅ UNIVERSITET

HUR DET BÖRJADE (2)

- Våren 2017: Lärarhögskolan vid Umeå universitet utlyste 3 miljoner vardera till tre forsknings- och utvecklingsprojekt – FoU-projekt
- syfte: vidareutveckla skolverksamheten och forskningen
- September 2017: gemensam ansökan Piteå kommun och forskargrupp vid UMU fick forskningsmedel beviljade av Lärarhögskolan UMU
 - sakkunnighetsförfarande
 - tiotal ansökningar

TVÅ FORSKNINGS- OCH UTVECKLINGSPROJEKT

FoU-projekt 1 - Kampen om läraryrkets kunskap

- Forskargrupp: Inger Erixon Arreman (projektledare), PO Erixon, Stina Westerlund, en tjänst under tillsättning
- Finansiering Lärarhögskolan, UMU

FoU-projekt 2 – PiteåSkolforsk – Integration av forskning i skolan

Ulrika Bergmark, skolforskare och projektledare, s.k. flexitforskare

- Finansiering: Riksbankens jubileumsfond med stöd av Sparbanken Nord och Luleå tekniska universitet
- Flexitforskaranställning syftar till att bygga broar mellan akademi och organisation, omfattar forskning och utvecklingsarbete

UMEÅ UNIVERSITET

FOU-PROJEKTETS FORSKNINGSDEL

- I forskningen vill vi belysa
 - förhållandet mellan policy och praktik genom att
 - problematisera aspekter av innan- och utanförskap, identitet och makt.
- Forskningen avser specifikt att studera och analysera olika aktörers föreställningar om
 - en skola på vetenskaplig grund, i enlighet med 2010 års skollag
 - ett vetenskapligt förhållningssätt i skolan (*akademisering*),
 - lärares utveckling av sin yrkespraktik (*professionalisering*)
 - kommunens policy att stärka den *professionella styrningen*
- *Relevanta forskningsfrågor* både för vetenskapssamhället och skolans praktik (sakkunnighetsutlåtande)

PÅG. UTVECKLINGSPROJEKT I PITEÅ KOMMUN (1)

- Magisterutbildning, 8 delkurser om 7,5 hp
 - undervisning av lärare vid UMU
- 25 % studietakt distans, kursort Piteå
- utbildningen riktar sig till erfarna lärare
 - fokus mot utveckling av skolan och lärares pedagogiska praktik
 - utgångspunkt i frågor väckta i den egna yrkespraktiken
 - magisterstuderandes arbeten presenteras och diskuteras med skolledare och kollegor vid egna skolenheter

PÅGÅENDE UTVECKLINGSPROJEKT (2)

- Forskningscirklar, två ggr/termin i anslutning till magisterutbildning
 - Magisterstudenter under ledning av högskolelärare UMU
- Syfte:
 - kunskapsbildning och övning i kritiskt vetenskapligt förhållningssätt
 - att magisterstuderande framöver ska kunna pröva och driva forskningscirklar

PÅGÅENDE FORSKNING (1)

Delstudie om förstelärare, Stina Westerlund

Career Teachers' Possibilities, Dilemmas and Identity Constructs in Local Practice in the Light of a National Career Development Reform

Syfte: kartlägga, belysa och analysera förstelärarreformen i en kommun

- Förutsättningar, tillämpning och utveckling
- Utveckling i praktiken; vad har hänt?
- Hur förstelärares uppdrag utformas av kommun och skolledare
- Hur förstelärares skapar mening i sitt uppdrag
- Förstelärarnas utvecklingssträvanden och yrkesidentitet
 - Utveckling som uppfattas som möjlig av förstelärare inom reformens ramar; dilemman och möjligheter
- Aktivitetsteori
- Kvalitativa intervjuer 17 förstelärare

UMEÅ UNIVERSITET

PÅGÅENDE FORSKNING (2)

- Delstudie policyanalys, Inger Erixon Arreman, Kristina Hansson, Ulrika Bergmark
- Syfte: med utgångspunkt i nationell och lokal policy synliggöra och diskutera styrningen av skolans och läraryrkets akademisering på statlig och kommunal/lokal nivå.
- Frågeställningar:
- Vad är problemet?
 - Övergripande: Hur framhålls lärarens arbete och kompetens i statlig policy; hur framställs utvecklingsbehov gällande fördjupning av lärarens vetenskapliga kompetens, behov av akademisering/"academisation"?
- Hur styrs läraryrkets och skolans akademisering; genom vilka tekniker?
- Vilka former av vetenskaplig kunskap och expertis framhålls centralt resp. på lokal nivå?
- På vilka sätt förväntas lärare att undervisa i linje med policy om vetenskapligt baserad kunskap?
- Vilka subjektspositioner tilldelas lärare i central och lokal/kommunal policy?
- Analys av policydokument central och kommunal nivå (governmentalityanalys)
- Teori: dimensioner av styrningsrationaliteter (Dean, 2010)

PÅGÅENDE FORSKNING (3)

- “Professional and academic knowledge in teachers’ research: an empowering oscillation”; Ulrika Bergmark & PO Erixon
- Academisation or *academic drift* is a common and global trend; post-graduate studies signifies the first step for students’ autonomous research
- Analyses of 14 essays written by researching teachers, enrolled in a master program
- Research questions on how the student-teachers perceive, interpret and value academic and professional knowledge in their own research
 - How do the researching teachers relate to policy, previous research and the teaching context in their research?
 - How do they handle the relationship between normativity and critical approach in their research?
 - How do they use academic knowledge and professional teacher knowledge in their research?

PRELIMINÄRA RESULTAT (1)

- Tre delstudier:
- Förstelärestudie: Stor spännvidd gällande förstelärares inflytande över utformningen av uppdraget "förstelärare"
- Stor variation i vad förstelärare uppfattar som möjlig mening
- Strukturella hinder för förstelärarypdrag
 - Skolledares roll av stor betydelse
 - Försteläraren hamnar emellanåt i konflikt mellan policy och intentioner och förväntningar bland skolledare & kollegor

PRELIMINÄRA RESULTAT (2)

- Policystudie; preliminära resultat tolkade utifrån begreppen tillitsstyrning och misstroendestyrning (Hansson 2014).
- *styrning via akademisering är tänkt att lösa problemet med minskad kvalitet i skola.*
 - Individuella lärare förutsätts främja akademisering
 - Kunskaper och expertis som framhålls: Rationella och linjära vetenskapliga kunskaper i linje med idéer om "bevisbaserad" kunskap (evidence based knowledge) och "vad som fungerar bäst".
 - Teknologier för styrning: införande av karriärvägar, legitimation av lärare, ökad kontroll av elevernas resultat, genomförande av forskningsresultat i skolpraxis, reformer av lärarutbildning mm.
- *delvis motsägelsefulla politiska förväntningar och tryck på lärare:*
 - Prel. resultat i stort tyder på utbildningspolicy i ett kontinuum mellan misstroendestyrande och tillitsstyrande rationaliteter:
 - lärare förutsätts därmed vara problemlösare för att förbättra sjunkande studieresultat bland elever (PISA, TIMMS)

PRELIMINÄRA RESULTAT (3)

Identified issues in master student teachers' research papers

- The majority of authors started in their teacher role and experience when they contextualized the research problem
- Themes emerge from the teachers' knowledge base
 - acquired from both proven experiences in practice
 - and theoretical courses in the master programme
- 2 voices
 - teachers' professional discourse and
 - the researchers' academic discourse
- continuum between
 - proven experience (strong gravity) and
 - theories appropriated in their education (strong density)

FOU-PROJEKTET SKÄR ÖVER FLERA FORSKNINGFÄLT: POLICYFORSKNING, ACADEMIC LITERACIES OCH PRAKTIKNÄRA FORSKNING - TEORETISKA PERSPEKTIV

- *Policy, akademisering, professionalisering...*
- *policy enactment* hur policy görs
- *Akademiseringen* av läraryrket (academic drift); Kyviks (2007)
- *Aktivitetsteori* - aktörernas dilemman relaterat till ett större system (Engeström 2009; Roth 2011; Holzkamp 2013)
- Intersektionella perspektiv (genus, position, mm)
- Academic literacies (Ivanič, Lea & Stierer, Lillis & Scott; Lillis et al.),
- academic and professional discourse, knowledge structures
vocational habitus and semantic waves
- ”Stark reflexivitet”; fördjupad analys av empiri utifrån deltagares reflektioner

FORSKNINGENS RELEVANS

- Verksamhetsutveckling baserad på forskning är relevant då kunskap i sig är ett styrmedel (Jarl & Rönnberg 2015; Carlgren 2015).
- Återkoppling av resultat i FoU-projektet till beslutsfattare och policy-makers på lokal och nationell nivå
 - en framåtsyftande väg för kommunens och lärares akademiska och professionella utveckling,
 - nytta för tillämpning av forskningsresultat i verksamhetsutveckling i Piteå kommun
- Utveckling av lärares delaktighet i forskning och som forskningsproducenter
- Vetenskapliga publikationer (forskningsartiklar)
- Gemensam antologi: forskare och magisterstuderande

SAMMANFATTNINGSVIS

- Praktiknära forskningsprocesser över tid ger möjligheter att belysa och svara på frågor om vad och hur man kan arbeta i skolan för att uppfylla skollagens uppdrag
- Varierande förutsättningar för skolans yrkesverksamma lärare att genomföra vetenskapligt grundad fortbildning på magisternivå
 - Känslig balans arbetsvillkor, studier och privatliv, risker för avhopp
 - Varierande intresse och uppmuntran av skolledare
- Samverkan högskola/kommun och ”möte i ögonhöjd” kring skolans utveckling är en utmaning i sig

TACK FÖR ATT NI LYSSNADE

Inger Erixon Arreman
inger.erixon.arreman@umu.se

PO Erixon
per-olof.erixon@umu.se

PITEÅ IDAG EN AKTIV ROLL FÖR SKOLUTVECKLING

- lärare och forskare deltar i olika gemensamma forskningsbaserade aktiviteter, magisterutbildning, forskningscirklar, föreläsningar, i praktiknära studier
- i nära samverkan med Piteå utbildningsvetenskapliga råd.
 - finansiering av deltidsstudier för lärare anställda i Piteå kommun
 - magisterutbildning om 60 hp, forskningscirklar
 - Flertalet lärargrupper: förskollärare, fritidspedagoger, grundskollärare, gymnasielärare

URVAL AV SKOLAKTÖRER I FORSKNINGEN

- Urvalet av skolaktörer i forskningsstudier
- i linje med kommunens strategi att omfatta lärare från olika skolformer
- avgränsning till tre aktörsperspektiv
 - magisterstuderande lärare ”förstelärare”
 - andra lärarkategorier som riskerar att marginaliseras i verksamhetsutvecklingen.

